

מוֹטִיב

על שם ליאורה דיין

ירחון בנושא שירה וספרות עברית

דְּבַר

ד ד

יַחִיד

ד

וּמִיַּחַד

ד : :

ריקה ברקוביץ

גיליון 44 | פברואר 2019, אדר א ה'תשע"ט

”לכתוב דבר יחיד ומיוחד שלא כתב עוד אף אחד...”

כך נהגה המשוררת והסופרת ריקה ברקוביץ לומר לאלפי הילדים שפגשה במהלך חמש־עשרה שנות קיומה של תחרות הכתיבה הארצית לילדים, שהקימה וניהלה. ריקה עברה את הארץ לאורכה ולרוחבה והביאה את בשורת היצירה והכתיבה אל הדור הצעיר, מתוך אהבה וכבוד ורצון שכל אחד ואחד מהם ימצא את כישורו. היה לה כבוד למילה הכתובה, לשפה, לארץ הזאת ולעמה. היא הייתה נדירה בנוף ביכולת הנתינה שלה ובעשייה המרובה שלה.

גיליון 44 של ירחון השירה והספרות מוטיב בנושא ”דבר יחיד ומיוחד” הוא גיליון מיוחד המוקדש כולו לזכרה של הסופרת והמשוררת ריקה ברקוביץ שהלכה לעולמה בטרם עת.

בגיליון זה תמצאו עשר יצירות מכתביה השונים במהלך השנים, בהם משלים ושירים. אנו עצובים, כואבים והמומים מלכתה של ריקה. עבדנו איתה שנים ארוכות, הייתה בינינו ידידות ופרגון הדדי. היא נתנה את ברכתה לכתב העת שלנו מיום שהוקם, ועקבה אחרינו ועודדה אותנו לעשייה מתמדת ובירכה על הבמה שאנו נותנים לשירה ולספרות העברית, על כך נוקיר ונזכור אותה לעד.

באהבה, בהוקרה ובכאב עצום,
אלירן דיין, יאיר בן־חור, רובי גורדון

ירחון ”מוטיב” הוא כתב עת מקוון לעת עתה המתפרסם אחת לחודש. כל גיליון יעסוק בנושא שהמערכת תבחר, ויפורסמו בו עשר יצירות, העבודה בירחון מתבצעת בהתנדבות מלאה, אי לכך אין לצפות לתגמול כספי כלשהו על פרסום יצירות, לרבות לא לתגמולים כלשהם; בשליחת יצירה לפרסום מאשר היוצר את אפשרות פרסומה בירחון, ולא יהיו ליוצר השגות או טענות באשר לפרסום או לא־פרסום יצירתו בירחון.

ליאורה דיין ז”ל הייתה אוהבת אדם. אהבתה הגדולה ביותר הייתה למילה הכתובה ולקריאת ספרות ושירה, ואתם קראה עד סוף ימיה.

ירחון ”מוטיב” נוסד לזכרה ונושא את שמה.

מר ענן וגברת רוח / ריקה ברקוביץ

מר ענן כבד נפוח, גשם בכרסו עצור,
מלווה בגברת רוח בא אלינו לבקור.
והנה חולפים השנים על גגות ורעפים
זה מקדיר פני השמים, זו נושאת עלים עפים.
הברק חציו שולח, רעם בקולו מכריז:
"הזדרז ענן פורח, גשם מים להתיז!"
ויוזרות טפות המים על שדה, אילן וגן,
"גשם גשם משמים" מזמרים ילדי הגן.

לשחרר או לא לשחרר / ריקה ברקוביץ

מעשה שהיה:

תרנגול שסבל לילה ויום מאימת השועל הצליח סוף-סוף לנעוץ ציפורניו בשועל הטורף שאיים על חייו.

ניצוד השועל והחל ליילל:

“הצילו אותי! תרנגול משתולל! אבוי לי! עוד רגע אחד בן העוף את עיניי ינקר ואותי יטרף!!!”

כל חיות הטרף שפשפו עיניהן וקריאות מחאה נשמעו מפיהן:
“תרנגול מתעלל בשועל מסכן!!!”

וביער כולו, מעכבר עד ג'ירף,
אפילו ממעל גם בני כנף קראו
יחדיו בקולם הנחרץ:

“תרנגול, בשועל מקורך אל תנעץ! ובכלל קרקרן
כרבולי מפוחד, ממתי זה הפכת להיות הצייד?!”
בעולם החיות שומרים על הכלל:
הנטרף לא טורף, עזוב ת'שועל!!!”

לפתע פתאום גם כלול הנאור נמצא לשועל הטורף סנגור:
"לא ולא! קרקרה פרגית מבוהלת,
כזו אלימות אני לא מקבלת!
כלולנו הדמוקרטי יש מוסר וכללים
ואסור לתרנגולים לפגוע בשועלים!"

אותו תרנגול בלבו מהרהר:
לשחרר את השועל? או לא לשחרר?
אך קשה לו מאוד להחליט בעצמו.
מה אתם הייתם עושים במקומו?

שפת האהבה / ריקה ברקוביץ

מיום חפתכם
בקומכם ובשכבכם לישון,
חיי האהבה שלכם בידי הלשון.
שפת אהבה כובשת את לב הבעל והאשה.
לכל זוג שישתמש בשפה זו,
שאינה שפה קשה, תהיה תחושה
שעל כל מכשול ומשבר אפשר להתגבר.
אך יש לזכור:
במקדם או במאחר... ירח הדבש נגמר
ומלאך שכרון החושים המשפר,
שאת ראשכם סחרר
יגרום לכם להתעורר,
להתפכח, להפסיק לשקר
ולהבין שיסוד בנין זוגיות מצלחת
משפת על תהליך הפיכת בן הזוג לחבר,
חבר יקר, חבר אמתי
שאינו עושה ענין מפל דבר שטותי,
שטורח למצוא פתרון לבעיות,
שסולח על טעויות
ומאפשר לקיים בו גם מרחב פרטי,
שכל אחד מבני הזוג
יוכל בעת צורך גם עם עצמו לחיות.

כנרת / ריקה ברקוביץ

כנרת, ראיתי בפניך את צלמי המשתקף
בא ונעלם בכרך מימך
וכל הכנורות שבי דרכו קשתותיהן
וימיתרי נגנו מנגינותיך.
כנרת, ראיתי על חופיך את עקבות כל פסיעותי,
עקבות אשר נשקו את חלוקיך
וקול תפי לבי הלים, ענה למקצבך
ולחולל יצא במחולותיך.
כנרת, ראיתי בשמיך את שירי אשר אבד
פורש כנף ועף במרחביך
וכל נוצות מלי שלי חברו לפאריך,
לרקם באותיות שיר לשיריך.
לפתע הד שיריך בי הלך והתגלגל
וכל העמק על שדותיו סבב לו וחולל,
שר לך הגולן וזמרו רכסי ארבל
ואת ענית במשובת תכולך המסתלסל.

ניגון חורף / ריקה ברקוביץ

היום שמעתי נגון חרפי ורטב
הגואה בצליליו ושוטף כל רחוב,
נגון ששורק בחרפי חלונות
ומטלטל בחזקה אמירי אילנות,
שמבריק ומרעים ועם כל הרוחות
פותח את כל ברזי המקלחות,
שבצליליו הוא מבקיע כרסי עננים,
ממטיר מימיהם על שדות וגנים
ושריקותיו ותיפופיו נשמעו באזני
מבעד לכל חרפי תריסי.
ובקול הנשמע כהמית חלילים
ובנקישות מטפטפות לחש הוא לי:
"הביטי מהחלון והקשיבי לצלילים.
ראי איך אני ממעל משמים
ממלא בארות ונחלים במים,
מביט על האדמה ובסערה ממרום
שועט למחות את הצלקת השחרה
צלקת שנותרה בארצנו מבערות שהציתו אויבינו
בשטחי היערות והשדות של תושבי הדרום,
אותם שטחים שיתכסו עד מהרה
בירק ובמרבדי פלגיות אדמות,
שישכיחו מהם את ימי הבערה."

האוצר / ריקה ברקוביץ

מעשה באדם שלא היה שבע נחת מהשגי חייו,
אדם שרדף אחר כבודו, שלא הסתפק באוצר שהיה בידו:
בית חם ומשפחה טובה שהקיפה אותו בחם ובאהבה.

בקר אחד אותו אדם גמר בדעתו
למהר ולצאת מביתו
למסע חפוש אחר אוצר גדול יותר.
ברב להיטותו להתעשר הוא יצא לדרך עם הרוח
שנשאה אותו ממשכנו הבטוח אל יער עבת חשוד,
שם, כך בכפרו נאמר,
חבוי אוצר שייכול להפך אותו
לאדם העשיר בעיר ולא רק בכפר.
במשך זמן רב שוטט האיש ביער
אך לא מצא בו דבר.
וכשלביתו חזר
ולא מצא גם שם דבר
הוא אמר בצער:
"אבוי לי ולכל תאב ממון
שלא ידע להעריך
את האוצר שהיה בידו,
שברב כסילותו ירד לטמיון."

גלגל האהבה / ריקה ברקוביץ

שוב הגלגל מתגלגל, מסתובב וְחוזר
הזמן כְּדרכו לחלף על פני מַמְהָר,
בְּשִׁדוּתֵי הַדָּגָן נֶאֱסָף, נִכְלָא בְּכַרְסֵי מְגוּרוֹת
אִיךְ הַקִּיץ הֵנָּה כָּבֵר חֶלֶף וְאַתָּה עוֹד מְצִיֵת מְדוּרוֹת
בְּכַרְמֵי תָם בְּצִיר עֲנָבִי, יְקָבִי אֶת יֵינוֹ מְשֹמֵר,
מְזַגֵּוּ הָאָדָם מְסַחֵר לִילוּתֵי, סֶתוֹ וְלִבִּי בּוֹעֵר.
פְּרִדְסֵי בְּחָרְפוֹ פְּרוּעַ, מְכַלִּי כָּבֵר נוֹצְרִים זְהָבוֹ
וְאֲנִי אֲשׁוּרֵר לִי בְרוּחַ, גְּחָלֵי שׁוֹאֲלִים: "הֵיבּוֹא ???"
אֲבִיבִי בַחֲצוֹת מְסַתְּחֵר זְרוּעוֹתָיו נְשַׁלְּחוֹת לְקֶרְאָתְךָ,
עֵשֶׂן מִתְמַר מִלִּבִּי הַבּוֹעֵר הַשָּׁר אֶת שִׁירֵי לֶךְ.

מדוע תרנגולים אינם עפים / ריקה ברקוביץ

לפני שנים רבות מאוד מתחת לשמים גילו לפתע בני העוף שיש להם כנפיים. ובכנפיים מה עושים? ידע אז כל אפרוח, מנופפים ומנסים לעוף אל־על, לפרוח. וכך עשו רוב העופות, אך כבוד התרנגול שהיה מורה קפדן ודקדקן גדול, קרא בקול לאפרוחיו: "הקשיבו, גוזלים, עד שלא לומדים לעוף למעלה – לא עולים! לא די בשתי כנפיים ובכרובלת אדומה כדי לעוף, להינשא מעל האדמה צריך ללמוד תאוריה ולפתח גוף, שעוף ידע לאן הוא עף ואיך צריך לעוף". ולסיום קבע אותו מורה בפסקנות: "לעוף זה לא נפנוף כך סתם, לעוף זו אמנות".

כך באותו היום נפתח גם שער לכל עוף אל תוך הלול המגודר "בית ספר למעוף", שם לומדים ורק לומדים לעוף בכל מצב, חוקרים נוצה־נוצה – מהראש עד הזנב.

מאז ועד היום הם רק לומדים שם בלולים. אין חכמים יותר מהם בידע וכללים. תרנגולים שם מנווטים על כל מפת שמים. תרנגולות יודעות למדוד זרמי רוחות ומים ואפרוחים, כן אפרוחים, ואין זו אגדה, מצייצים על פה את כל תורת הנדידה. כן, חכמים מאוד־מאוד עופות האדמה, אך יש דבר אחד מוזר שלא למדו, ומה? חשוב מאוד שכל אחד ידע, אך גם תלמיד גאון, לא יוכל לעוף אל־על ללא הניסיון.

כתוב בעיתון / ריקה ברקוביץ

שאל הסוס את האתון: "קראת מה כתוב בעיתון?"
"מה כתוב בעיתון?" שאלה האתון.
"כתוב שחמור מהאורווה שם ממול טרף חתול".
"חמור טרף חתול!" קראה בתדהמה האתון,
"לא ייתכן שכך כתבו בעיתון!"
"אם אינך מוכנה על דבריי להסתמך, קחי את העיתון וקראי בעצמך!"
אמר הסוס לאתון והושיט לה את העיתון.

לאחר שקראה את הידיעה שוב ושוב, נאנחה האתון ואמרה בקול עצוב:
"הו, איזו צרה, הו איזו צרה! מה שנכתב כאן איום ונורא.
ודאי זו טעות, יש כאן איזה בלבול וכי איזה חמור יטרוף חתול! ?
הרי כמו כולם גם אתה ואני יודעים שחמור הוא יצור צמחוני."

הנהן הסוס בראשו ואמר:
"אכן זה מוזר! הן חמור מעולם לא אכל בשר".
ובעוד שניהם מהרהרים בפרשה,
במקום עברה העז, רכלנית קשישה,
ולחשה כממתיקת סוד:
"שמעתם, חמור שגר כאן ממול טרף חתול?
מתמיד ידעתי שהחמור הזה מסוכן מאוד!
כמו אוזניי שמעתי איך החמור מאיים
על החתול ואומר:

אם תמשיך לעצבן אותי כיללותיך, עוד תצטער!
ובטרם כילתה העז את דברה עבר במקום כלב שמירה
שהכריז באוזניהם בקול כהול:
"אני רץ לעצור חמור שטרף חתול..."

"איזה יום נפלא, איזה יום נהדר!" נשמע לפתע ציוץ של עכבר.
"מה קרה? מה השמחה?" שאל אותו הסוס.
העכבר טיפס ועלה מיד על האבוס
ושם, ממש מתחת לחוטמה של האתון, אמר:
"תראו לי עכבר שלא יהיה מאושר לקרוא בעיתון שחתול נטרף.
כל הכבוד לחמור ובכלל, כל מי שטרף חתול הוא בעיניי גיבור!"

הרהרה האתון בדברי העכבר ואמרה:
"עד כמה שזה נשמע מוזר,
אולי החמור הזה השתגע וטרף חתול,
מי יודע?"

* / ריקה ברקוביץ

כשאתה נותן משהו מעצמך לזולתך בכל עת,
שמח שבורא עולם נתן בידך את מה שאתה יכול לתת,
ואל תפתח במוחך כל ציפייה שזולתך ידע להעריך,
כפי שאתה חושב שהוא היה צריך – את נתינתך.

מייסד: אלירן דיין | עורך אחראי: יאיר בן־חור
עורך: רובי גורדון | גרפיקה: אלירן דיין